त्वात् कृतम् । यदुक्तं ज्ञविकल्पभक्तादर्यादयस्तद्व्याख्यायते एते चत्वारो राशयः स्थापितास्तेषां नवकदानविशोधनं कृत्वा कर्मयोग्याः सर्वे भवन्ति ततो दशगुणस्य पृथक्स्थस्य परमायुषा विंशत्यधिकेन वर्षशतेन भागमपहृत्य योऽङ्कोऽवशिष्यते तदङ्कसमं तस्य वर्षसंख्याङ्कं भवति तस्यैव षड्भिर्भागमपहृत्य लब्धसंख्यया तस्य योऽङ्कोऽवशिष्यते तदङ्कसमे शिशिरादारभ्यर्तौ जात इति वक्तव्यम् । तस्यैव तु माससंख्यया द्वाभ्यां भागमपहृत्य यद्येकोऽवशिष्यते तदा शातर्तौ प्रथमे मासि जात इति वक्तव्यम् । अथ शून्यमवशिष्यते तदा द्वितीये मासि जातः । एवं कृत्वा दशगुणः कर्मयोग्यो राशिरपास्तः यस्य विंशत्यधिकाद्वर्षशतादप्यधिकं जन्मनोऽतीतं तस्य नष्टजातकज्ञानोपाय एव नास्ति । अष्टकेष्वित्यादि योऽसावष्टकृतो राशिस्तस्य प्रथकस्थस्य कर्मयोग्यस्य यद्यसंख्यया द्वाभ्यां भागमपहृत्य यद्येकोऽवशिष्यते तदा शुक्लपक्षे जात इति वक्तव्यम् । न किञ्चिदवशिष्यते तदा कृष्णपक्षे । तस्यैव तिथिसंख्यया पञ्चदशभिर्भागमपहृत्य योऽङ्कोऽवशिष्यते तदङ्कसमाने तिथौ जात इति वक्तव्यम् एवं कृत्वाष्टगुणः कर्मयोग्यो राशिरपास्तः" भट्टो० ।

"दिवारात्रिप्रसूतिस्तु नक्षत्रानयनं तथा । सप्तकेष्वपि कर्मसु नित्यमेवोपलक्षयेत्" १२मू० । "दिवेत्यादि योऽसौ सप्तकृतो राशिस्तत्र प्राग्वदेव नवकदानविशोधने कृत्वा तत्कर्मयोग्यं राशिं स्थापयेत् तस्य दिवारात्रिसंख्यया द्वाभ्यां भागमपहृत्य यद्येकोऽवशिष्यते तदा दिवसे जातोऽथ न किञ्चिदवशिष्यते तदा रात्रौ जात इति वक्तव्यम् । योऽसौ सप्तकृतो राशिस्तस्य नक्षत्रसंख्यया सप्तविंशत्या भागमपहृत्य योऽङ्कोऽवशिष्यते तदङ्कसंख्ये नक्षत्रेऽश्विन्यादित आरभ्य जातनक्षत्रमिति वक्तव्यम् । अस्य कर्मणः पुनरभिधानं नक्षत्रानयनस्य बाहुल्योपयोगित्वात्" भट्टो० ।

"वेलामथ विलग्नञ्च होरामंशकमेव च । पञ्चकेषु विजानीयान्नष्टजातकसिद्धये" १४मू० । "वेलेत्यादि यस्मिन्नहिनि पुरुषस्य जन्मज्ञानं तद्दिनप्रमाणं घटिकादिकं कर्तव्यं रात्रौ चेत्तदा रात्रिप्रमाणं ततः पञ्चगुणस्य राशेस्तेन दिवसप्रमाणेन रात्रिप्रमाणेन भागमपहृत्य योऽङ्कोऽवशिष्यते तस्मिन् काले दिनगते रात्रिगते वा तस्य जन्म वक्तव्यम् । अथ विलग्नमित्यादि अत्र शब्दः पादपूरणार्थः काले जाते राश्यादिलग्नं कर्तव्यं ततस्तस्य होराद्रेष्काणनवांशद्वादशांशत्रिंशांशभागाः कर्तव्याः तात्कालिका अष्टाश्च कर्तव्याः ततो यथाभिहितेन विधिना दशान्तर्दशाष्टकवर्गादेरभिहितस्य फलस्य निर्देशः कार्यः एवं नष्टजातकं साधयेत्" भट्टो० ।

"संस्कारनाममात्राद्विगुणाच्छायाङ्कुलैः समायुक्ता । शेषं त्रिनवकभक्ता लब्धं तद्धनिष्ठादि" १५मू० "अथ प्रकारान्तरेण नक्षत्रानयनमार्यया आह संस्कारनामेति संस्कारेण नाम संस्कारनाम तस्य मात्राः संस्कारेणागतस्य नाम्नो मात्राः संस्कारनाममात्राः संस्कारग्रहणेनैतत्प्रतिपादितं भवति संस्कारेण यत्पुरुषस्य नामकृतं तस्य मात्रा ग्राह्याः नान्यस्य कस्यचित् कृतनामादेः मात्राश्चेह गृह्यन्ते । इत्यर्द्धमात्रिकः अष्टमात्रिकः इत्यनया स्थित्या ताः संस्कारनाममात्राः संगृह्य द्विगुणीकार्याः ततस्तात्कालिकानि यद्भुक्तछायाङ्कुलानि गृहीत्वा ताद्विगुणमात्रास्तैरङ्कुलैः संयुक्ताः कार्याः एवं कृते यद्भवति तस्य त्रिनवकेन सप्तविंशत्याभागमपहृत्य यः शेषो भवति तदङ्कसमं तस्य धनिष्ठादित आरभ्य नक्षत्रं वक्तव्यम्" भट्टो० ।

"द्वित्रिचतुर्दशदशतिथि सप्तत्रिगुणानवाष्टचन्द्राद्याः । पञ्चदशप्राक्तद्विगुणस्वान्वितार्भं धनिष्ठादि" १६मू० । "अथ नक्षत्रानयनं प्रकारान्तरेणार्यया आह । द्वित्रिचतुर्दशेति पूर्वाभिमुखो यदा प्रष्टा पृच्छति तदा द्वयोरङ्काः स्थाप्याः अथाग्नेयाभिमुखस्तदा त्रयाणाम् । अथ दक्षिणाभिमुखस्तदा चतुर्दशानाम् अथ नैर्ऋत्यभिमुखस्तदा दशानाम् अथ पश्चिमाभिमुखस्तदा तिथिसंख्यानां पञ्चदशानाम् अथ वायव्याभिमुखस्तदा सप्तत्रिगुणायाः एकविंशतेः । उत्तराभिमुखस्तदा नवानाम् ऐशान्याभिमुखस्तदाष्टानां तद्यथा एवं दिङ्मिमुखप्रष्टृवशेनाङ्कं गृहीत्वा ततः पञ्चदशगुणः कार्यः ततस्तस्मिन् प्रदेशे यावन्तः पुरुषास्तदभिमुखाः स्थितास्तत्संख्ययान्वितो युक्तः कार्यः एवं कृते यद्भवति तस्य सप्तविंशत्या भागमपहृत्य योऽङ्कोऽवशिष्यते तदङ्कसमं तस्य धनिष्ठाद्यारभ्य नक्षत्रं वक्तव्यम्" भट्टो० ।

"इति नष्टजातकसिद्धे बहुप्रकारं मया विनिर्दिष्टम् । ग्राह्यमतः सुकिष्यैः परीक्ष्य यत्राद्यथा भवति" १७मू० "इतिशब्दः उपसंहारे मया वराहमिहिराचार्येण नष्टजातकं बहुप्रकारं बहुभेदं विनिर्दिष्टमुक्तमिदम् । अतोऽस्माद्धेतोः सुकिष्यैः शोभनसच्छात्रैः ग्राह्यं यत्रात्परीक्ष्य विचार्य यथा येन प्रकारेण संवदति सत्यरूपं तथा ग्राह्यमिति येन प्रकारेण संवदति तथा गृहीतव्यमित्यर्थः बहुभिरागमैर्मया विचार्य परापर-